

Masovni biometrijski nadzor

Autor: Vlada Milenković

MUP je 2019. godine započeo zajednički projekat "Sigurno društvo" sa partnerima iz Kine koji predviđa postavljanje biometrijskih kamera na javnim mestima. U međuvremenu u javnoj raspravi o Nacrtu zakona o unutrašnjim poslovima pojavila se tema legalizacije masovnog biometrijskog nadzora na javnim mestima. Iako je Nacrt povučen iz procedure u septembru 2021. godine, ovakav potez je pokazao namere MUP-a za uvođenje biometrijskog nadzora u Srbiji. Stručna javnost se oglasila povodom ove teme i zauzela stav, međutim ostatak građana nema jasan stav po ovom pitanju zbog slabe informisanosti i nedovoljnog poznavanja toga šta masovni biometrijski nadzor predstavlja. Imajući u vidu da su svi građani podložni efektima koje bi proizvelo uvođenje biometrijskog nadzora, ovaj pojmovnik za cilj ima pojašnjavanje toga šta je biometrijski nadzor i koje su poteškoće i opasnosti sa kojima se građani mogu susresti ukoliko se ovakva inicijativa MUP-a sprovede u delo.

***Planom projekta je
predviđeno korišćenje
8100 biometrijskih
kamera***

Šta je biometrijski nadzor?

Biometrijski nadzor se vrši putem pametnog video nadzora. U ovom slučaju, reč biometrijski označava radnju merenja i prepoznavanja fizičkih ili ponašajnih karakteristika pojedinca na osnovu kojih se on identifikuje. Pametan video nadzor koji bi se koristio na javnim mestima funkcionisao bi tako da prepozna crte lica i način hoda, a bio bi povezan sa bazom podataka na osnovu kojih može da prepozna pojedinca. Pored toga, pametan video nadzor bi bio u stanju da napravi mapu vašeg kretanja po gradu i da prepozna sa kim ste se našli, razgovarali ili provodili vreme.

BCBP

Beogradski centar
za bezbednosnu politiku

Zašto je pametan?

.....

Biometrijski video nadzor je pametan jer može da koristi podatke koji su prikupljeni kamerama i da ih uporedi sa povezanim bazama podataka kao što su fotografije iz ličnih dokumenata i na osnovu njih vas prepozna. Takođe, softver preko kojeg bi bile povezane ove kamere ima mogućnost sakupljanja podataka u realnom vremenu. Treba dodati kako kamere imaju sposobnost prepoznavanja i objekata, a ne samo ljudi, kao i prepoznavanje promena ambijenta koji je sniman. Između ostalog pametan je jer ga je teško prevariti ili nadmudriti pošto koristi veoma veliki broj podataka koje procesira za kratko vreme.

***Evropska Unija i Ujedinjene Nacije
su zauzele jasan stav protiv
primene masovnog biometrijskog
nadzora od strane država***

Koji je cilj biometrijskog nadzora?

.....

Glavni cilj masovnog biometrijskog nadzora je povećanje bezbednosti građana i olakšavanje policijskog posla. Iskustva u zemljama koje su uvele biometrijski nadzor pokazuju da se ovakav sistem pokazao efikasan za smanjivanje saobraćajnih prekršaja i suzbijanje sitnih krivičnih dela poput krađe. Pokazao se kao dobar i za brzo lociranje nestalih osoba. Međutim postoje i razne opasnosti od uvođenja masovnog biometrijskog nadzora.

Opasnosti

.....

-kršenje privatnosti i gubitak anonimnosti: zbog tehnologije prepoznavanja biometrijskih karakteristika, u svakom trenutku će biti poznata vaša lokacija kao i činjenica da se tačno zna da ste vi u pitanju. Na ovaj način može doći do ozbiljnog narušavanja prava na privatnost i narušavanja zaštite podataka o ličnosti.

-neselektivno očitavanje podataka svih koji se kreću na javnim mestima: sistem funkcioniše tako što automatski prepoznaje vaše očitane podatke, bez obzira na to kojom se radnjom bavite; na taj način stvara se situacija u kojoj su svi potencijalni krivci, a ne obrnuto.

-zloupotreba: postoji velika opasnost od zloupotrebe ovog sistema od strane državne vlasti za obračunavanje sa političkim neistomišljenicima. Dodatna mogućnost za zloupotrebu je i laka dostupnost podataka kojima mogu da pristupe rukovodioci ovog sistema i podatke iskoriste za kompromitovanje pojedinaca.

-uticaj na ponašanje ljudi: brojna istraživanja pokazuju da na ljude utiče saznanje da postoji mogućnost da su posmatrani. To stvara nelagodu kod čoveka zbog koje menja način na koji se ponaša.

-greške pri očitavanju podataka: preciznost očitavanja podataka je velika, međutim po iskustvima u drugim državama, postoje greške u prepoznavanju. Najviše grešaka se dešava pri prepoznavanju biometrijskih podataka žena i pripadnika manjinskih grupa. U ovom slučaju pojedinci prema kojima je bila načinjena greška prepoznavanja mogu biti nepravедno osuđeni.

-snimanje unutrašnjosti privatnih prostora: s obzirom na to da bi kamere bile postavljene na veliki broj lokacija, postoji realna mogućnost da bi neka kamera mogla da bude postavljena pod takvim uglom da može da usnimi i prikuplja podatke iz nečijeg stana ili kancelarije, što bi predstavljalo tešku povredu privatnosti.

BCBP

Beogradski centar
za bezbednosnu politiku

Bezbednost ili privatnost?

.....

Uvođenje masovnog biometrijskog nadzora se pravda potrebom za bezbednošću i zaštitom od teških krivičnih dela kao što su špijunaža i terorizam. Međutim, onog trenutka kada je takav sistem instaliran postoji veliki rizik da će se on koristiti u druge svrhe, što može dovesti do značajnih posledica po smanjivanje ličnih sloboda i ozbiljnih povreda prava na privatnost. Čini se da ukoliko uporedimo koristi koje donosi biometrijski nadzor sa rizicima koje ima, deluje opravdana bojazan od njegovog uvođenja. Ne treba u potpunosti odbaciti mogućnost uvođenja sistema masovnog nadzora, već pokušati naći što bolje rešenje za efikasnu kontrolu takvog jednog poduhvata, a čak i tada bi mogle da postoje realne opasnosti od uvećanja državne moći nad njenim građanima.

Korisni linkovi:

.....

- <https://theyarewatching.org/technology/facial-recognition>
- <https://hiljade.kamera.rs>
- <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-58740352>
- <https://www.sharefoundation.info/sr/protiv-legalizacije-masovnog-biometrijskog-nadzora/>

BCBP

Beogradski centar
za bezbednosnu politiku